

ԼՐԱԳԻՏ

ԵՐԵՎԱՆԻ, ԲԵՂԵՐԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԿԱՆ

Տարեկան գինն է . . . . . 120 ռ. 2
Վեցամսեայ . . . . . 65 "
Մէկ ամսեայ մը տակն 40 փարայ է :

Գուրու երթալից լրագիրներուն ծախում
ծախքը առնողին վրայ է :
Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ կամ որ և
իցէ գրուածն, խմբագրին պիտի ուղար
գուի . և ասոնց ծախումն ծախքը իւր
կողմն վրայ է :

ԲՈՎԱՆ ԴԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Խոսքիւն սուրբ Ներսէսեան վարժարանին սյգման
վիճակը և տուած քննութիւնը : Պատրիարքական
փոխարքի փոփոխութիւն :

ԲԱՆԱՍԻՐԿԱՆ

Լաւր Քառիկի նամակը : Սենթ-Վենո մարաջախտին
մէկ յայտարարութիւնը : Ռուսոյ առաջարկուած
չորս պայմաններուն վրայ երեք նոր պայման ալ աւել
նալու խօսք : Պաղկիկէն եկած լուրերը :

ՆԵՐՍԵՍԻ ԼՈՒՐԵՐ

Սեփարդներն եկած լուրերը : Գամուբի եղբորն
գրուած լուր մը : Տրփոյի գրուած լուրերը :
Չիւրիւր-Սուլի բանակին մէջ քոչուային երեւան
եղևը : Պաշտօնաբարձութիւնը :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳՐԱԳԻՆ : Միջին-Եսէի բրած մէկ յայտարարու
թիւնը : Սենթ-Վենո տիկինն կապուած թռչակը :
ԱՌՍԻՐԿԱՆ : Կայսեր և կայսրուհոյն պատահած
ցաւայն արկած մը :
ԲԻՍՄԱՆ : Սէմէլի հրէիկն վրայ տեղեկու
թիւններ :

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՌՍԻՐԿԱՆ

ԳՐԱՍԻՐԿԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԿԱՆ

Բարոյական պատմութիւն :

ՊԵՏՐՈՍ ՌԱՎԻՒՌ

ԵՐԵՎԱՆ

Քաղաքական մեծամեծ անցքերուն
աս միջոցին բոլոր հասարակութեան
ուշադրութիւնը գրուած ժամանակը,
չենք կարծեր որ ազգերնուս բարոյա
կան և ուսումնական յառաջդիմու
թեանը նպատակը վերաբերեալ գոր
ծոց վրայէն հասարակոց ուշադրու
թիւնը հեռացած ըլլայ, ընդհակառա
կըն համարուած ենք, որ նոյն օգտա
խնդրութիւնը, նոյն փոյթն ու ե
ռանդը որ ասիկց առաջ ազգայնոց
արտին մէջ տիրած էր, հիմա ալ ա
նընդհատ կը շարունակէ և պիտի շա
րունակէ՝ առանց վայրկեան մը պաղե
լու : Սիկա գիտնալով, աներկբայ ենք
որ մեր կողմէն չէթէ տարապարտ աչ
խատութիւն մը, այլ հաճոյական ու
բերկրալի և կրնանք ըսել նուիրական
պարտաւորութիւն մը կատարած պիտի
ըլլանք՝ ազգերնուս մէջ փայլած որ և
է յառաջդիմութեան նշանները լը
րագրիս մէջ չհասկնալով, անանց բերկ
րութիւն, անանց խրատոյս և անանց
բարի օրինակ մատակարարելու հա
մար :

Աս անգամ խոսքիւն Սուրբ Ներ
սէսեան վարժարանին քննութիւնը ու
նիկը ծանուցանելու, քննութիւն մը
որ միանգամայն բերկրութիւն, խրա
տոյս և բարի օրինակ կը մատակարարէ
բարեպէր հասարակութեան :

Յայտնի է ամենուրեք, որ խոսքիւն
Սուրբ Ներսէսեան դպրոցը՝ մայրաքա
ղաքին մէջ գտնուած աղբային դպրոց
ներուն պիտի երեւելիներէն մէկն է,
թէ բարեկարգութեամբ, թէ գաստ

տուայ ընտրութեամբ, թէ անընդ
հատ շարունակութեամբ և թէ իր
վրայ եղած լուսաւորեալ առատածեռն
ու յարատեւ հոգաբարձութեամբ :
Իայց տարիէ մը ի վեր ուրիշ առաւելու
թիւն մը ստացած է. գերազանց առա
ւելութիւն մը, որ մայրաքաղաքին ու
րիշ ամեն դպրոցները նմանորութեան
պիտի յորդորէ անշուշտ, դուրեւ նա
խանձ մը անոնց ազգելով : Աս առաւե
լութիւնն է աղջկանց կրթութեան
սահմանը ընդարձակելու ձեռնարկու
թիւնը, որ մէկ տարուան միջոցի մէջ
զարմանալի արդիւնք յառաջ բերած է,
ինչոյէս որ անցեալ ուրբաթ և շաբաթ
օրերը աղջկանց քննութեանը ներկայ
գտնուող ուսումնական անձինք միա
բերան կը վիպին :

Սուրբ Ներսէսեան դպրոցին քննու
թիւնը անցեալ երկուշաբթի (հի
տեմբեր 10) սկսաւ, ամեն մէկ ուս
ման համար մասնաւոր քննիչներ հրա
ւիրուելով թէ մանչերուն և թէ աղ
ջկանց համար :

Միջ օրը քի և քի կարգերը բըն
նուեցան հայերէնի, ճարտասանութե
և պատմութեան մէջ : Երկրորդ օրը
գաղղերէնի դասերը քննուեցան : Եր
րորդ օրը թուարեանութեան, գրա
հաշուի և աշխարհագրութեան դա
սերը : Չորրորդ օրը ձայնագրական և
բաժնաութեան և վայելագրութեան
գասերը : Աւրբաթ օրը ընդհանուր
կերպով համառօտ քննութիւն մը ե
ղու թէ մանչերուն և թէ աղջկանց,
բանի մը ուսումնական անձանց և յար
գի հոգաբարձուներուն առջև : Աս
քննութեան մէջք ալ ներկայ գտնուե
լու պատիւ ունենալով, ուսանողաց
գովելի յառաջդիմութեանը արկաւա
տես ըլլալու բողոք բերկրութիւնը
վայելցնիք : Ստանաւորապէս աշակեր
տուհեաց հայերէնի, գաղղիերէնի,
պատմութեան, թուարեանութեան,
աշխարհագրութեան և ստղագրութե
անց մէջ ըրած յառաջդիմութեան
նը, իրենց եղած հարցումներուն ար
ւած յաջող պատասխանը և ասոնց
հետ իրենց շնորհալի կերպարանքը,
բարեձեւութիւն և քաղաքավար շարժ
մանքը բոլոր հանդիսականներն ու
քննիչները զմայելցուցին :

Շաբաթ օրը աղջկանց մայրերը և
ուրիշ բազմաթիւ տիկնայք և քանի մը
ուսումնական քահանայներ հրաւիրուե
լով, աղջկանց համառօտ քննութի մըն
ալ անոնց առջև ընելէ ետև՝ պարգե
ւաբաշտութեան հանդէսը կատարուե
ցաւ :

Վարժարանին մեծ սրահը վայելուչ
զարդարուած էր : Մէջ տեղը սեղանի
մը վրայ գրուած էին աղջկանց բանած
ղանաղան ստղանկարները, և հայերէն
ու գաղղերէն շարագրութիւնները :
Հարցմունքները ընթանալէն ետև՝ աշա
կերտու հիւնը իրենց յարմար հայերէն
կերպ մը երգեցին, և անմիջապէս ետքը
պարգեւաբաշտութիւնը սկսաւ : Յա
ռաջագէմ աշակերտուհեաց՝ որոնք մէկ
տարուան միջոցի մէջ հայերէնի, գաղ
ղերէնի և ուրիշ ուսմանց մէջ բաւա

կան յառաջացած են, ոսկեգօծ և ար
ծարթեայ խաչեր տրուեցան բոց ՚ի
պարգեւներէն : Երբէն երգել սկսան :
Երբք գաղարկուեն պէս՝ յառաջագէմ՝
օրիորդներէն մէկը ամպինը ելաւ, աչ
խարհաբաւ լեզուով գեղեցիկ սրտա
շարժ ձառ մը խօսեցաւ իր և ընկերնե
րուն կողմէն, որուն իմաստը սա էր՝ թէ
հիմա կրկին երջանիկ են, մէյնը իրենց
մարցը սերը վայելելուն փորձովը, երկ
րորդ՝ վարժարանին մէջ ուսմանց ձա
շակը ընդունելուն համար . թէ իրա
ւունք ունին քիչ մը պարծելու, դաւ
լով՝ որ իրենց դաստիարակութիւնն ու
կրթութիւնը գեղեցիկ և օգտակար
ազգեցութիւն մը պիտի ունենայ իրենց
այագոյնին վրայ, և թէ շատ սկար է
ձայններին լսել տալու, թէ որչափ կը
բաղձան, որ ուրիշ տեղեր գտնուող ի
րենց աղբակից քայրերին ալ աս բա
րեքներուն մասնակից ըլլային . և խօս
քը կը լնցնէր՝ Աստուծոյ շնորհքը և
սրբոյն Ներսէսի արժանահայց աղօթքը
ինդրելով, իրենց բարեջան ուսուցիչ
ներէն և ուսուցչուհիներէն շնորհա
կալ ըլլալով և վարժարանին բարեխը
նամ հոգաբարձուացը երկօր ու երկա
նիկ կեանք մաղթելով, որոնք իրենց
անխնջ աշխատութեամբ վարժարա
նը օրէ օր կը զարգայնեն :

Կիրակի օրն ալ աշակերտաց պար
գեւաբաշտութիւնը կատարուեցաւ
Երեւոյցուն մէջ շքեղ հանդիսիւ ՚ի
նրկայութեան բազմաթիւ հանդիսա
կանոց :

Աս հանդէսին ալ սկզբնաւորութիւնը
երգով եղաւ, ետքը աղայոց քանի մը
հարցումներ՝ եղան հանդիսականաց
կողմէն : Յետոյ պարգեւաբաշտութիւնը
կատարուեցաւ երգով մը սկսելով և
նոյնպէս գեղեցիկ երգով մը աւարտե
լով :

Պարգեւաբաշտութեան և երգին
ընթանալէն ետև, վարժարանին գլխա
ւոր դասատու և սնորէն Պ. Ստա
թէս Ստաւրեան՝ պատուական ձառ
մը խօսեցաւ, որ բոլոր հանդիսակա
նաց արտին վրայ մեծ ազգեցութիւն
ըրաւ : Այս ձառ թէ որ ձեռք ձգե
լու ըլլանք, լրագրոյս յառաջիկայ թը
ւայն մէջ կը հրատարակենք :

Ճառին ընթանալէն ետքը, խոսքիւ
ղի Սուրբ Ստեփաննոս եկեղեցւոյն
բարոյիչ արժանապատիւ Տ. Յօհան
նէս վարդապետը համառօտ բայց աղ
բու և սրտաշարժ խրատ մը խօսելով
ընթանալէն բարեմաղթութիւնները
րուն մեր բարեպաշտարար սիրելի Նըք
նակալին անդին կենաց և յաջողու
թեանը համար, օրհնեց՝ դպրոցին հո
գաբարձուները, ուսուցիչները, աշա
կերտները և ժողովուրդը, և հանդէ
սը վերջոցաւ :

Վրային Հոգևոր և Գերագոյն Ժո
ղովոց որոշմամբ և Ամենապատիւ Սրբ
բազան Պատրիարք Հօր հաճութեամ
բը՝ Սեբաստիոյ նախկին առաջնորդ
Գերատախ Տ. Կարապետ Սրբա
զան եպիսկոպոսը Պատրիարքական փո
խանորդ անուանեցաւ :

ԲԵՂԵՐԿԱՆ

Մարաջախտ Սենթ-Վենոն մահը
մեծ կսկիծ պատճառեց բոլոր Եւրո
պոյի, մասնաւոր Վաղղիոյ ու Վնդ
ղիոյ մէջ : Եւրոպական լրագիրները
ծայրէ ՚ի ծայր լեցուն են անկեղծ ցա
ւակցութեան յայտարարութիւններով,
որոնց մէջ նշանաւոր է Փարիզի Վնդ
ղեական գետարան Ի որս Վաուրէյի նա
մակը, որ Վնդղիոյ կառավարութեան
կողմէն գրած է Վաղղիոյ արտարին
գործոց պաշտօնէին :

Ահա ասիկ աս նամակին թարգմա
նութիւնը :

Փարիզ, 10 հոկտեմբեր, 1854

« Պարոն պաշտօնեայ

« Վեհափառ թագուհւոյն արտա
քին գործոց պաշտօնեան զիս հրաւի
րեց կարելի եղածին չափ շուտով կոչ
սեր իմացընելու այն խորին տրամուխը,
որով թագուհւոյն կառավարութիւնը
իմացաւ Սենթ-Վենո մարաջախտին
մահը : Վեհափառ թագուհւոյն կա
ռավարութիւնը կը փափաքի մատու
ցանել Նորին կայսերական Վեհափա
ռութեան և գաղղիացոց ազգին իր
ցաւակցութիւնը այս վշտալի գեպքին
համար, որ քաջ ու երեւելի զօրապե
տի մը ծառայութիւններէն զրկեց կոյս
րին ու Վաղղիան : Թէ որ Վաղղիոյ
կառավարութեան ու աղբայն զբաղցած
և մեր ալ մասնակից եղած աս կսկի
ծին գաւնութիւնը մեղմանցնելը բան
մը կայնէ, սա մասնութիւնն է, թէ
պէտ և աս ալ արտմալի է, որ մարա
ջախտին վերջին վայրկեանները արյծա
ւացան այնպիսի յաղթութեան մը
ձաճանչովը որ երկու տեղութեցս զին
ուորական տարեգրութիւններուն մէջ
յաւխտեան փառաւոր պիտի մնայ :

« Վրայելով ձեր վստմութեանը որ
աս զբաղմունքներուն թարգմանն ըլլա
ր կայսեր քով, վստահ եմ, որ կը ներքե
լիմ՝ անձնական վշտակցութիւնս ալ
յայտնելու : Սենթ-Վենո մարաջախ
տը ձանձնալը զանիկա սիրել էր, որով
հետեւ անոր առանձնական կենաց մէջ
ունեցած քաղցը կենցաղավարութիւ
նը՝ պատերազմի դաշտերուն վրայ ու
նեցած աներկիւղ արիւթութեանը չափ
նշանաւոր էր :

Այս առթիւ պատիւ կը համարիմ
եւայն :

ԲԱՌԻՆ :

Վաղղիական Սենթ-Վենո լրագիրը
հոկտեմբեր 11 թուով երկու նամակ
ու մէկ յայտարարութիւն մը կը հրա
տարակէ հանդուցեալ Սենթ-Վենո

մարտի տեղին գրուած :

Նամակները Գաղղից պատերազմի պաշտօնէին գրուած են Վրացի յաղթութիւնէն ետքը : Վրացիները կը ծանուցանէ , թէ ինքը վերջին աստիճանն ուժէ ինկած ու սկսած է , և կը խնդրէ որ Վարդգէսն կայսրը իր սեղը մէկ ուրիշը դնէ :

Կրկնորդով կը ծանուցանէ , թէ հիւանդութեան սաստիկութեանը շիրտաւով զիմանալ զօրաց սպարապետութիւնը Քանդակու զօրապետին կը յանձնէ :

Իսկ յայտարարութեամբը գաղղիական զօրքերուն կը ծանուցանէ , թէ իրենց հրամանատարութիւն ընելու կարողութիւնը չէ մնացած , և սպարապետութիւնը Քանդակու զօրապետին յանձնած է :

Աս վերջին գրուածը խիստ սրտաշարժ ըլլալուն կը թարգմանենք :

Ի Կրկնութեան բանակին Ի Վրացիներէ 26 սեպտ. 1854

Պօրականը

Նախանձամբութիւնը չուզէր որ ձեր սպարապետը ձեր առջեւը բացուած փառաւոր ծամբուն մէջ սակեց ետքն ալ ձեզ առաջնորդելու գոհութիւն ունենայ : Յաղթութեան անուշահամ հիւանդութեան մը , որուն հետ պարագայ տեղը կուտայ , պարագաներէն իր վրայ դրուած անհրաժեշտ վարտաւորութիւնը խորին տրամաւթեամբ կը կատարէ , այսինքն զօրաց հրամանատարութիւնը ուրիշի կը յանձնէ , իր Ի սպառ խանդարեալ առողջութիւնը չթողելով իրեն որ անոր ծանրութիւնը վերցնէ :

Պօրականը , պիտի ցուէք վրաս , վասն զի իս զարնող զժբարդութիւնը շատ մեծ , անտրոպելի և թերեւս անօրինակ է :

Սպարապետութիւնը Քանդակու զօրապետին կը յանձնէմ , որն որ կայսրը աս բանակին վրայ ունեցած նախահոգ ինամօքը և ասոր ներկայացուցած մեծ շահերը մտածելով , ընտրած է պէտք եղած իշխանութիւնները անոր տարով գոյ նամակով մը , որ աչքին առջեւն է : Ինչի միտքարութիւն մըն է ասանկ արժանաւոր ձեռքի մը աւանդել Գաղղից ինչի յանձնած զօրացը :

Յարգեցէք ու վստահ եղէք սո զօրապետին վրայ , որուն զինուորական

պայծառ կեանքն ու ըրած երեւելի ծառայութիւնները փառաւոր համբաւ մը իրեն վստակեցած են աղջին ու բանակին առջեւ :

Սպարականը Քանդակու Վրացի յաղթութիւնը , և ձեզ Վեփուսթօր տանելու երջանկութիւնը պիտի ունենայ , որն որ ես ինչի համար կ'երազէի և հիմա կը նախանձիմ անոր :

Սպարական Սեպտ-Առնօ

Երբ պահանք լրացնելու ամենք կը ծանուցանեն , թէ Ռուսից կասաւարութեան առաջարկուած չորս պայմաններուն վրայ երեք նոր պայմաններ ալ աւելցուցեր են արեւմտեան տեղութիւնները : Ա. սպարապետին ծախքերուն վճարումը : Բ. Սեւ ծովու մէջ Ռուսից զօրութեան սահմանը : Գ. Ռուսից տեղութեան մէջ գրաւուող պարագաւաններուն կրօնական ազատութիւնը :

Պալմիկէն եկած լուրերուն նախելով , այն կողմերը ձեռք սկսեր է : Վրիժնիկները խիստ սաստիկ ըլլալով , ծովու վրայ պատերազմական գործողութիւններ ընելը գրեթէ անհնար է , մասնաւորապէս արտաւեր է , կրօն , որ միայն շագնարժ նաւերը Վիկտորիայի ծովին մէջ պիտի կենան մինչև նոյեմբեր 15 ծովուն ստուի սկսած ժամանակը : Իսկ առաջատու որ նաւերը Վրացից ու Գաղղից նաւահանգիստները գաւառու համար ձախարհ ելած են :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նախընթաց թուով համառօտիւ ծանուցինք գաղղիական լիբիլիէն շահեաւոր սննդեալ հինգ շաբթի Վեփուսթօրի բերած լուրերը :

Ռեքոմէնդ օրը անգղիական շերտերը անուն փոխադրական շերտերու գալով լիբիլիէն շահեաւոր բերած լուրերը հաստատեց :

Նաւատիկ սո երկու շագնաներուն բերած լուրերը : Հոկտեմբեր 12 ին՝ գաղղից զօրքերը Վեփուսթօրի այնչափ մտնելի էին , որ գաղղիցացի Վէնէնի որսորդը բուռած հրացանակիրներն ու Օրուսիները հրացանով կը զարնէին առանց վրիպելու ուսուց թնդանօժ ածից զօրքերը , անանկ որ աս վերջին

ները վերջապէս գաղարեցան թնդանօժ լեցնել : Աս կերպով գաղղիցացի զօրքերը ուսուց մարտիցի մը բուր թնդանօժածիկները հասցնելէն ետեւ , մարտիցի վրայ դայցին ու թրնդանօժները գամեցին :

Վրացիցացի 120 լիար ուսմը արձակուելու թնդանօժները ցամաքի կողմէն անգաղար սմբակոծելով Վեփուսթօրի նաւահանգիստին մէջ կեցած ուսուց պատերազմական նաւերը , վերջապէս զանոնք ստիպեցին կեցած տեղերնու երկրու և նաւահանգիստին մէկ ուրիշ կողմը քաշուելու : Բայց անգղիացիներն ուրիշ մարտիցի մը կը պատրաստէին , որ հոկտեմբեր 13 ին հրացանով ուսմը պիտի արձակէր ուսուց նաւատորմիցին վրայ :

Օտոման զօրաց թնդանօժներն անգաղար կը սմբակոծէին քաղաքին բերդը , որ սաստիկ վնասուելով երկար զիմանալու կարող չէր :

Իսկուած ու փոխած ուսուցի զօրքերը լուր կուտան , թէ քաղաքին մէջ չուրը , ուրիշը և պատերազմական գաղաբը հասած է : Ինչպիսիքները ուղեր էին որ անձնատուր ըլլան , բայց պահապան զօրքերը յանձնառու չէին եղեր . սակեց իստուութիւն երեք էր , և բնակիչներն հինգ հարիւր հոգի հրացանի բռնուելի էին : Աս շիրտութեան ժամանակը ուսուցի զօրաց մէջ գտնուած լեհերէն շատերը Վեփուսթօրի փոխելով գաղղից զօրաց բանակի գայից պատրաստներն էն : Եւ լեհերէն քանի մը զլիսան որ հրամանատարները գաղղից զօրաց սպարապետներուն քով կեցած օգտակար տեղեկութիւններ կուտան անոնց :

Գաղղից զօրաց սպարապետները որոշեցին , որ զիշերներն ալ շարունակ հրալից ուսմեր արձակեն Վեփուսթօրի վրայ , որպէս զի ուսուցը ժամանակ չունենան ցրեկուան եղած վնասները զիշերը նորոգելու :

Վեփուսթօրի փախուղ ուսուցի թնդանօժածից զօրաց հրամանատար մը լուր կուտայ , թէ սմբակոծութեան սկսած օրէն մինչեւ հոկտեմբեր 8 , ուսուցը 5000 հոգի կորսնցուցեր են : Վեփուսթօրի կառավարիչ Քորնիլիօ ծովապետը զարնուելու մեռեր է . և Վիտոլի Օտոմանեան նաւատուսմը այրող Վաչիւսօֆ ծովապետը որ անոր տեղին անցեր էր , ծանր կերպով վիրաւորուել էր :

Հոկտեմբեր 11 ին առաւել Վէնչ

չերտի իշխանը պտղամաւոր մը խրեկեց Վրացի Ռուսիանէն ինչերեւ , որ վեց ժամ պատերազմը գաղարեցնեն մեռեալները թաղելու համար : Վրացի Ռուսիան պատարան տուաւ , թէ գաղղիական զօրքերը մեռեալ չունին թաղելու : Աս արգարեւ եկած լուրերուն նայելով , գաղղից զօրքերուն սո սո շարման մէջ ըրած կորուստը այնչափ քիչ է , որ ամեն զօրաց բաժնիներուն հետ եղած հիւանդարտներէն միայն կեղքները (մեքէլ) բաւական է վերաւորներն ընդունելու , և ան ալ օրը իրարու վրայ ութը կամ տասը վիրաւորէն աւել ընդունած չունի :

Վերջապէս , Վէնչ Քորնիլի իշխանը երկար ատեն չբռնաւ յայտը կորուստը քաղաքին հիւսիսային կողմը քաշուելու : Աս արգարեւ Վեփուսթօրի սո նուեւու ըլլայ նէ պատրաստ ըլլայ փախուցելու , որովհետեւ քաղաքին ան կողմը պաշարուած չէ : Հոկտեմբեր 12 ին՝ վերջին շերտերը շոյեաւորներն ծամբայ ելած ատենը գաղղից զօրքերը ծովէն ու ցամաքէն վերջին յարձակումն ընելու կը պատրաստուէին :

Գաղղիական լիբիլիէն շահեաւոր օրը իրիկուան գէմ Վեփուսթօրի մայրաքաղաքս գալով հետեւալ լուրերը բերաւ :

Հոկտեմբեր 13 ին՝ 30 հազարի չափ ուսուց զօրք լեհերէն գալով Վեփուսթօրի զօրապետին հրամանատարութեան տակը , ինչպէս կը կարծուի , Պաղարաւայի նաւահանգիստին վրայ նայող բաւրներուն վրայ հասան , և հան գաղղից զօրաց շինած երեք ամբարները առին՝ պահապան զօրքերը քիչ ըլլալուն համար : Աս անակնկալ յարձակման լուրը աննշուան պէս , անգղիացեաց երկու բաժնի զօրքերը և գաղղիցացի Պոպէ զօրապետին բաժնի՝ արտաւեր թնդանօժի գաւառի և սաստիկութեամբ վրան յարձակեցան :

Վրացիցացի թեթեւազէն ձիաւորները և գաղղիցացի Վրիժնիկի որսորդները ուսուց վաշտերուն վրայ ինկան , և հոն թրով ու սուխով սաստկապէս պատերազմելէն ետեւ՝ զանոնք գաղղիցացեաց մարտիցիներուն կրակին բերանը տարին ձգեցին , որով շատ մարդ կորուսեցան ուսուցից : Վրացիներուն երկուքը ետ առնուեցան ուսուց ձեռքէն , որոնք խառն ի խառն

Բ Ա Ն Ա Ս Մ Ս Կ Ա Ն

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Կ Ա Ն Գ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Գ Ե Տ Բ Ո Ս Ռ Ա Վ Ի Ե Ռ

Հարոնախորհիւն . Գէտ Ի 140 :

Պետրոս օր օրի հասկնալով որ երաժշտութեան արհեստն ալ գեղարուութիւններ շատ ունի , անկէջ ալ պաղեցաւ : Այս ժամանակները , քանի մը անգամ Վնտօնին հետ տեսութիւն ըրեր էր , որն որ ուշաբուր թէ աշխատելով և իր արհեստը բաւական սովորելով ինքզինքը հոգալէն ետքը , իր ձեռք մօրն ալ ձեռքէն եկածին չափ կ'օգնէր : Պետրոս Վնտօնին տունը Վղէքսանդր անունով մէկը ձանցեր էր , որ Վնտօնին դրացի ըլլալով մէկ մէկու շատ կ'երթային կուգային :

Այս Գ. Վղէքսանդրը բնութեամբ Պետրոսին հակառակ էր : Հասարակ թարմանի մը մէջ զերասան էր , ու մեծ ուրախութեամբ ու փութով կը կատարէր իր պաշտօնը : Նաեւ ամենուր կը գողցէր զերասանութիւնը , թէպէտ ինքը աղքատ էր :

Պետրոս մտածեց որ զերասանութիւնը աղէկ արհեստ մը ըլլալու է ,

որովհետեւ Վղէքսանդր միշտ ուրախ ու իր արհեստին գոհ էր :

Պետրոսի պարտքն արհեստ արհեստեղ , հարցուց Վղէքսանդրին :

Վո՛ւ . . . անգի ծայրը անմիտ ըլլալու եմ , որ գոհ չըլլամ :

Շատ աշխատութիւն ունիս .

Ո՛ր , ես , ամենեւին բարեկամ , գերասանութիւնը անտնի բան մըն է , որ մարդ զբօնաւոր ստակ կը վստաւորի :

Վնտօնի գրեթէ արհեստ մը , ըստ Պետրոսի ինքնիկինն :

Վժուանք բան է գերասան ըլլալը :

Վնտօնի հրեշտակ ամենեւին զիբրին բանն է , պատասխանեց Վղէքսանդր , հերքել է որ քիչ մը կարգաւ գրել գիտեստ , բաւական սուր միտք ունենաւ ու ծայր չըլլաւ : Աս իմ բանն է ըստ Պետրոս թիմի տակէն :

Ի՞նչ շատ կը վստաւորի :

Ի՛նչ . . . կը վստաւորի մի . . . միլիոններ , միլիոններ . նայէ Բէնը , թաւալան , ու Սարս օրիորդը :

Իրաւ որ զերասանութեան համար ծնածեմ , ըստ Պետրոս , բարձր ձայնով :

Պ . Վղէքսանդր երեք քայլ ետ ցատկեց :

Իրաւ կ'ըսես Պ . Պետրոս :

Շատ իրաւ :

Վր անունեմ որ բնութիւնը քեզ կը գրէ : Վիտուսութիւն ունիս , գեղեցիկ ես , շատ առաջ պիտի երթաս . ես յանձն կ'առնեմ քեզ գերասան ընելու :

Աս ընելէն ետքը երկու տարը քով վերջով բերելով ու ձեռքները կապելով աւելցուց Վղէքսանդր « Վ՛Տ , ա՛՛՛ . . . » գերասան ըլլալ կուզես . բայց դեռ չես գիտեր ի՞նչ զբօնանքներ ունի մեր արհեստը . մտածէ մէջ մը Պ . Պետրոս , գեղեցիկ հարուստներով հասարակութեան զիմարտելու կրիկները լսելու , ամեն կողմէն պատվոյն լսել , ա՛՛՛ , ի՛նչ ուրախութիւն ի՛նչ փառք է :

Բայց ի՛նչ ընելու է թատրոնը մտնալու համար :

Վրաւ բանի մը մի խառնուիր , ան իմ բանն է , պատասխանեց Վղէքսանդր :

Երկրորդ օրը Վղէքսանդր առաւ Պետրոսը ու թատրոնին սնորհներն անկողնացուց : Տնօրէնը անոր շարժմանը քէն գոհ եղաւ , ու յանձն առաւ մէջ մը ընելու : Այն օրերը նոր տեսարան մը պիտի խաղային , ուստի Պետրոսին

պաշտօն մը յանձնեցին հրամայելով որ ամեն սերտագութեան ներկայ գրուանուի : Այս պարտաւորութիւնը սիրաւոր ներկայացուց , ու գերասանութեան համար ունեցած փայլթը քիչ մը պաղեցաւ : Ինքը Պ . Վղէքսանդրին զրուցածներէն խաբուելով , կարծեք էր որ թատրոնի ծառայողները բնաւ աշխատութիւն չունին . բայց երբոր տեսաւ որ մանրամասն զբուրութիւններ ընել պէտք էր , ու ամեն բան ամիսներով առաջ սերտուելու էր , այդէկ հասկցաւ որ գերասանները չէ թէ աշխատութիւն չունին , այլ 24 ժամուր 15 ը աշխատութեան կուտան : Այս մտածմունքին վրայ միտք ըրաւ առնել քաղաքը , բայց ի՛նչ օգուտ որ թատրոնին սնորհներն հետ պայման ըրեր էին , որ ուզած ժամանակը չի պիտի կրնար ետ քաշուիլ , բայց միայն թէ որ սնորհներ իրեն ծամբայ տար : Ասոր համար պարտաւորեցաւ հնազանդելու : Պետրոս իրեն ինկածը բաւ աւ բաւ սորվէր էր , բայց ծայր ըլլալուն շարժմունքները չէր կրցեր միտքը պահել : Տնօրէնը քանի մը անգամ գանգատ ըրաւ , բայց Վղէքսանդր պատասխանեց , թէ գիշերը հասարակութեան առջեւ խաղացած ժամանակը ջանք

երրորդ ամբողջին մէջ գային ամբա-
ցան իրիկուան մուծը կոխելու ատեն :
Այնչ ասանկ ետ քաշուած ատենը ,
անգղիացւոց տաակն (վիշապ) ըս-
ուած թագուհւոյն ձիւտորներէն եր-
կու գունդ՝ նոր յարձակում մը ըրին
ուսաց լից . բայց անոնք իրենց կար-
գերը բանալով թող տուին որ աս ձի-
ուտորները մինչև իրենց թնդանօթնե-
րուն մտոր հասնին , ան ժամանակը կը
բռնի ընելով վնաս հասուցին ասոնց :

Այս պատերազմին մէջ ուսուերուն
ըրած կորուստը 4500 էն 5000 հոգի կը
հաշուեն , մասնաւորապէս գունդ (ա-
լայ) մը զօրք կը յիշեն որ Սիփուացի-
ներէն շարքուեր հասեր են : Չիւտոր-
ներինն ալ շատ վնաս կրեր է : Իսլան-
կից զօրաց կողմէն 1500 հոգի պատերազ-
մի անկարող եղեր են մեռած ու վի-
րաւոր :

Այս պայծառ յաջողութիւն վրայ Աե-
ւասթորօյն անուիլը կը դիւրանայ և
ուսաց պահապան զօրքերը աւելի կը
վհատին , ըստ որում մեծ յայտնին
զուրան իրենց օգնութեան եկող
զօրքերուն վրայ էր :

Կիրակի օրը Բաճկոն շագնաւը
լուր բերաւ , թէ դաշնակից զօրքերը
Պալարաւայի բարձրերուն վրայ իւ-
տերս զօրապետին զօրքերը զարկած ժա-
մանակին , 10 կամ 12 հազար ուսաց
զօրք ալ Աեւասթորօյն դուրս ելելով
գաղղիական զօրաց մէկ մասին վրայ
յարձակեր են , բայց շատ մարդ կոր-
որնցնելով անոնք ալ ետ քաշուեր են :
Իսլանկ մէկ օրուան մէջ երկու յարձա-
կումը անջուշտ խորհրդով ըրած են
Ռուսերը : Ի իւտերս զօրապետին նը-
պատակը դաշնակից զօրաց Պալարաւա-
յի հետ ունեցած հարգորակցութիւ-
նը կորել էր , բայց չյաջողեցաւ :

Ռուսերը քանի մը անգամ Աեւաս-
թորօյն դուրս յարձակում ըրին ,
բայց անեն ալ անպտուղ ելան՝ բայց
ի մէկէն , որ հոկտեմբեր 8 էն 9 ը
լուսնորու գիշերը ըրին :

Ահա գիշերէն երկու ժամ ետքը հա-
րիւր ուստի զօրք գինացած կատաղա-
բար քանի մը գաղղիացի հրացանա-
կիրներու վրայ ինկան , զանոնք զրուե-
ցին , և մտորակցի մը վրայ հասնելով
թնդանօթներուն մէկ քանին գամե-
ցին : Օրուայներուն առաջին գունդին
առաջին վաշտը (թագուր) որ քիչ մը
անգին պատնէշ շինելու կ'ընդունէր և

ընէ լայր Աեւորոսին պահուած թիւնե-
րը կը ծածկեն :

Թատրոնը մտած օրէն՝ Պեարոս եւ
բաժնուածիւնը ձգեր էր , յայտնի է
որ երկու արհեստը մէկէն չէր կրնար
տարվի : Բայց այս փոփոխութիւնը
Պրանսոսցի ինչոյնէն ալ բանին չի գա-
լով , ամիսի մը չափ անկէց պահեր էր ,
միտքը ան էր , որ առաջին անգամ հա-
սարակութեան դէմ խաղաղէն ու մեծ
յաջողութիւն ստանալէն ետքը խօսքը
հօրեղօրք բանայ :

Ան օրը եկաւ վերջապէս հասաւ :
Պեարոս հինգ վեց ժամ թատրոնը ժա-
մանակ անցանէնէն ետքը , տուն եկաւ
իրիկուան կերակուրը ուտելու : Բայց
հօրեղօրքը սենեակը մտած ժամանա-
կը , տեսաւ որ ստոր գէմը փոխուած
էր , ու ձեռքը նամակ մը առած ու
չաղբութեամբ կը կարգար : Յանկար-
ծակ աւուրները Պեարոսին գարձընե-
լով , խառնութեամբ մը ըրաւ :

— Ուսկից կուգաս , չոր :

— Երաժշտութիւն վարդապետ առ-
նէն կուգամ :

Սուս կ'ըսես , պուսոց Պրանսոս ,
ու անոր օձիքէն բռնելով ձեռքի նա-
մակը ցուցուց :

— Եսէ , անիրաւ , քեզի համար

քանի մը որտորք ըսուած հետեւակ
զօրքեր՝ աս քանը տեսնալով օգնու-
թեան դիմեցին , և սաստիկ կուռէ մը
եաւե ուսուերը հալածեցին , ու անոնց
հրամանատարը բռնեցին շարժար վի-
րաւորուած :

Աեւասթորօյն պաշարմանը դրա-
ղող անգղիական զօրաց թնդանօթա-
ձիգներուն համար կը պատմեն , թէ
այնչափ եւանդով տարցած ու բորբո-
քած են , որ վրայի հագուստին հա-
նած շապիկով կը պատերազմին եղեր :

Իսլանկի եղբայրներէն կը գրեն ,
թէ ուսուերը կ'աղայն ու Կարայիւ
պարպած ըլլալով Աստորից զօրքերը
հոն մտեր են :

Տրապիզոնէն հոկտեմբեր 6/18 թը-
ւով հետեւեալ լուրերը կը գրեն մայ-
րաքաղաքիս Ժոննալուպրին :

« Իրըրումի վերջին սուրհանգակը
ամայս 2/14 ին հոս հասնելով , իմաց-
ւեցաւ , որ ուսուերը Պայաղուսի ամ-
բուծիւնները նորագէնն ու աւելը-
նելէն ետև՝ իրենց ձմեռուան բնակա-
րան պատրաստելու սկսերեննայնքաղա-
քին մէջ :

« Կրտեն նաեւ , ինչպէս հոս եկող
ճանապարհորդներն ալ հաստատեցին ,
թէ երկու վաշտ (թագուր) ուսաց
զօրք և քանի մը խաղախ թօփորդ -
Պալէ մտեր են , որ Պայաղուսէն Լը-
զբում երթալու ճամբուն վրայ է :

« Կարսի կողմը թնդանօթի երկիրը
աչքէ անցնելու շարժումներ ըրաւ :
աս կրկին շարժումը որ թնդանօթի մի և
նոյն ժամանակի մէջ ըրաւ Պայաղուսէն
գէպ Ի Լըզբում և Կիւմրիէն գէպ Ի
Կարս , կարճեցրնել առաւ թէ ուս-
ուերը մօտ օրերս Կարսի վրայ յարձա-
կում մը պիտի ընեն :

Թէ որ աս յարձակումը ըլլայ , շատ
ցաւալի է , որ Կարսի բանակին նորըն-
տիր սպարապետ Սամայիլ փաշան դեռ
իր պաշտօնին տեղը չէ կրցած հասնե-
լու : Կարսի է , որ ուսուերը Տաճիսա-
տանի մէջ բնակելու իրենց արձանի Բա-
թիմիէն իմանալով սպարապետին ու-
շանալը , յարմար աւելի մը սեպած ը-
լան յարձակում մը ընելու :

« Չիւրիւք - Սույի բանակին սպա-
րապետ Սուսթաֆա փաշան շարու-
նակ կ'աշխատի զօրաց ուտելիքը բա-
ցրնելու , բանակը մարտելու , մէկ խոս-

ինչ կը գրէ կոր , ամիսէ մը Ի վեր վար-
պետը երեւոյ տեսած չունի . . . Իե-
րասան ըլլալ կուգես եղեր հա՛ . . . :

Իս նոյն , Պեարոս , ըսաւ Պրան-
սոս , մինչեւ այսօր ամեն ըրածներուդ
համբերեցի ու առաջուցիէ քեզի ի
մայրուցի որ աս վերջին անգամն է որ
քու արհեստ փոխելուդ յանձնառու
կ'ըլլամ : Տարբեք աւել ու մեծ մարդ
եղար առանց բան մը սորվելու , յան-
ցանքը իմ չէ : Կնա ծուլութեանդ
հետեւանքը քաշէ . . . : Անիծեալ
եղեր ու կորուէ աչքիս մերեւար :

Աս ըսելով Պրանսոս բարկութե-
ք Պեարոսը փողոցը հրեց ու դուսը վը-
րայէն բացեց :

Պեարոս մինակ մնացածին պէս ,
ինքնիրենը ըսաւ , « Իս կը վանտիսոր ,
ես ալ մէյ մ'ալ սոք չեմ կոխեր հոս ,
ու շիտակ թատրոնին ճամբան բըռ-
նեց :

Տեսարանը սկսելու ժամանակը ե-
կեր էր , վաղեց հագուեցաւ , ու քիչ
մը ատեն սպասելէն ետքը վարապետը
բացուեցաւ :

Աս տեսարանին մէջ ամենէն ա-
ռաջ խոսողը Պեարոսն էր , ուստի մը
առաւ արահը ու բազմութեան ներկա-
յոցաւ . բայց ջահերուն պայծառ լը-

քով հնար եղած ամեն աղէկութիւն
ներն ընելու և եղած փաստերուն սե-
զը լեցրնելու :

« Այսօր անգղիական Լըզբոն շագն-
նաւը հոս հասաւ Կ. Պոլսէն , վաշտ
մը զօրք տանելով Չիւրիւք - Սու , և
աս իրիկուան հասկէ պիտի ելլէ :

« Թուանուզի Մանուր շագնաւը կը
մանապէս աս իրիկուան Պալմում և
Չիւրիւք - Սու պիտի երթայ , ուր
6-000 պարկ (չուվալ) ալիւր և 500
ոչխար կը տանի :

« Այսօր մասնաւոր սուրհանգակ
մը գալով կը ծանուցանէ . թէ Պայա-
ղուսի ուսաց կառավարութիւնը հրա-
ճանապարհ մը հրատարակեր է , որով
կը պատուիրէ Պարսիստանէն եկող
ջրեպաններուն , որ Պայաղուսէն անցնին
և հոն ուսաց իշխանութիւններուն
ցուցնեն իրենց անցագիրներն ու վիւ-
սակներն , որոնք Իսլանկի ուսաց
հիւպատոսին կ'ընտրու լուսեւոյցած պի-
տի ըլլան :

« Ռոնք որ Պայաղուսէն անցնիլ չու-
ղեն , պիտի բռնուին ու վաճառքնին
պիտի գրաւուի :

« Կրտեն թէ աս ընդհանուր հրա-
մանէն միայն Ռայի վաճառականին
սպարանքերը ազատ պիտի մնան , և
համարձակ առանց արգելքի պիտի
մանեն ելլեն : »

Կարճեալ նոյն քաղաքէն հսկում
բեր 11/23 թուով հետեւեալ լուրերը
կը գրեն :

« Հոկտեմբեր 5 ին գաղթը Լըզբու-
մի սուրհանգակը շաբաթ օրը հասնե-
լով լուր բերաւ , թէ Կարսի բանակէն
չորս վաշտ հետեւակ զօրք և 6 թե-
թեւ թնդանօթ Պայաղուսի կողմը գա-
ցին , հաւանականաբար թնդանօթ
շարժումները դիտելու համար :

« Կարսի բանակէն քանի հազար
հոգի ամայս 15 էն մինչեւ 18 Իրըրում
պիտի երթան հոն ձմերուտ համար .
մնացած զօրքերը Կարս պիտի մնան :

« Լըզբոն շատ օթեւաններ (խոն)
վարձու բռնուեցան ու պատրաստուե-
ցան Լըզբումի մէջ զօրաց բնակարան
ըլլալու համար :

« Կըյուսացուի , որ աս քանի հազար
հոգին Լըզբում երթալու ըլլաննէ , տե-
ղայն իշխանութիւնը քանի մը գունդ
զօրք և քանի մը թեթեւ թնդանօթ
կը խրկէ այն բազմութիւն աւազակաց
խումբերուն վրայ , որ ճամբաները գո-
ցեր են , և մասնաւորապէս Կէտի -
Փարս ըսուած գեղը :

Այս քաղմութեան շարժումը ըսելի-
քը յանկարծակի մտքէն հանեցին : Ա-
սոր վրայ շնչուն մըն է բրդաւ բազ-
մութեան մեջնէ : Ան ատենը գերա-
սաններուն սխաղը չափողը զրուցելու
քին առաջին բառ երբ ըսելով , Պեարոս
կրցաւ շարունակել : Բայց ինչ օգուտ ,
իր առջև այլայլութիւնը չի թողուց որ
վայելուչ կերպով խօսի , ու ետ դար-
ձած ժամանակը հոն գտնուողները
սկսան վիճել ծողրել : Աս խոյատուա-
կութիւնը իրեն հերիք չէր , ներս մը
տած ատենը խաղերգութեան հեղե-
նակը բարկութեամբ գէմն ելաւ :

Լըզբուր , ըսաւ , շինած խաղերգու-
թիւնս ստղիլ մը ըրիք . մէկ բանին ա-
ռաջին բառն անգամ չգիտցողը նաեւ
պաշտօնը վրան չասներ : Պեարոս բե-
րանը բայաւ ու պատասխան տարու
վրայ էր , մէյ մ'ալ մէկը եկաւ իմացուց
որ իր խօսելուն կարգը եկեր էր :

Այլ չի մնալու համար այնքան աւ-
րագութեամբ արահէն ներս վաղեց ,
որ բազմութիւնը սկսաւ խնդալ : Պեա-
րոս աս խնդարուն վրայ ինքզինքը կը
սրնցուց , ու իրեն հետ խաղաղող ըն-
կերին հետ մէկ տեղ ծուլն չաբելու
ու անոր ճիտը պղտելուն տեղ , ասոնց
ծուլնի վրայ գալու ճիտը պղտելուցաւ :

« Այսօր Կարսի ու Սուսթաֆայի Ռու-
սաց պահապան զօրքերուն Աեւասթա-
բօլ երթալը ստուգուեցաւ փախսաւ-
կան ուսու զինուորի մը , որ Սուսթաֆա-
լէն փախած Տրապիզոն եկած է : Ալ
հաստատե , թէ աս երկու բերդերուն
ամեն մեկուն մէջ 500 հոգիէն աւելի
պահապան չէ մնացած :

« Իրըրումէն երեկ առնուած նա-
մակ մը լուր կուտայ , թէ ուսուերը ա-
մենայն փութով կ'աշխատին Պայաղուսի
գաւառին մէջ գտնուած բոլոր ցորե-
նը ու գարին ժողկելու , և մասնաւոր
անձանց ունեցածն ալ ստակով կը գը-
նեն ու կը տանին : Լըզբոն շատ ցորեն
ու գարի տարին Լըզբուս :

« Կարսի կողմն ալ նոյնը կ'ընեն :
Օսմանեան հոգին մէջ գտնուած բու-
լար շրջակայ գեղերուն ուտելիքները
կը գնեն ու Կիւմրի կը խրկեն :

« Իսլանկի մը որ առաջ Կարսի բա-
նակէն հրամանատար մը եկաւ Լըզբ-
ում ծանուցանելու , թէ բանակը
միայն չորս օրուան ցորեն , ալիւր և
գարի ունի . ուստի ստիպելով կը
խնդրէր , որ շուտով ուտելիք խրկուի
բանակը , ապա թէ ոչ մեծ վնաս կը
ծաղի :

« Տրապիզոնէն Լըզբում ապրանք
տանիլ բերելը բոլորովին դադարեց :
Իսլան հա եկող ձիւտորներուն և դա-
ւառին գեղացիներուն ձիերը տեղւոյս
կառավարութիւնէն բռնուած են պա-
տերազմական պաշար , զօրաց հանգրձա-
կ բանակի վերաբերեալ իւրութիւնը կրե-
լու համար Լըզբում ու Կարս :

« Այս պատճառաւ ձիւտորներուն
ու գեղացիներուն շատը իրենց ձիերը
ծախեցին : »

Չիւրիւք - Սույի Օսմանեան զօր-
քերուն մէջ քօչեան ճարակեր է , և
օրը 50-60 հոգիի չափ կը մեռնին եւ
ղեր : Թուանուզի զօրքերը՝ որ հոն ծու-
վան եղերքը բանակ զրած են , բարե-
բաղդաբար ազատ մնացած են աս հար-
ուածէն : Սպարապետ Սուսթաֆա
փաշան արգէն հարկուոր եղած ամեն
միջոցները ձեռք առած ըլլալով , կը
յուսացուի որ քիչ օրէն աս դժբաղ-
դութիւնը անհետ կ'ըլլայ :

Կայսերական հրամանաւ՝
Իսլան փաշան Ղանիկի կառավարիչ
անուանեցաւ :
Թուսթան փաշան Լաղիստանի կա-

ու ընկերայն կեղծ ծամը (փեռուքա)
ձեռքը մնաց : Ինդալ մըն է բրդաւ
բազմութեան մեջնէ ու տեսարանը
վերջացուցին : Պեարոս գետնէ գետին
անցնելով ներս փախաւ . բայց հոն ա-
մեն մարդ երեւոյ վար առնելով , աս անց
հազուսանները հանելու սկսաւ փող-
ջր վաղել : Պեարոսին փախելը անօ-
րէնը տեսնելով բռնել տուաւ , ու հան-
ու ընդունել տալէն ետքը առջի լսվերը
ձեռքը առաւ ու թատրոնէն դուրս
ըրաւ :

Պեարոս առջև բերանը սկսաւ շուս
շուս քաղելով անկէց հետանալ , ին-
չու որ դեռ տկանին թատրոնին խրե-
գալու ձայնը կուգար , բայց ճամբան
Պրանսոսցիին վախուիլը միտքը գա-
լով , գիտեա թէ ստուրները կապուե-
ցան , ու բարի մը վրայ նստելով գառն
արցունքներ թափեց :

Լըզբուր ասանկ նստեր կը մտածէր ,
ետեւէն ձայն մը եկաւ : Լըզբոն դար-
ձաւ տեսաւ որ Աղէքսանդրն էր :

« Թող տուր եղջուրը դուն ալ ը-
սաւ Պեարոս , աս եղածներուն բոլոր
պատճառը դունն էս :

Յիւրաքի տղայ ես եղեր , պատաս-
խանեց Աղէքսանդր . բազմութեանը
ինդալուն համար այսքան կը արտօնի :

